

الحمد لله الرحمن الرحيم

بیان

نویسنده

سلیمه دارانی

سرشناسه	:	دارائی، سلیمه، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	:	بیان بدیع/نویسنده سلیمه دارائی.
مشخصات نشر	:	تهران: انتشارات صالحیان، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۱۹۷ص.
شابک	:	978-622-214-552-1
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۱۹۳-۱۹۷.
موضوع	:	فارسی -- معانی و بیان -- راهنمای آموزشی (متوسطه)
موضوع	:	Persian language -- Rhetoric -- Study and teaching (Secondary)
موضوع	:	فارسی -- بدیع -- راهنمای آموزشی (متوسطه)
موضوع	:	Persian language -- *Badi' -- Study and teaching (Secondary)
رده بندی کنگره	:	PIR ۳۳۸
رده بندی دیویی	:	۸۴۲.۰/۴۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۱۲۸۹

بیان بدیع

■ نویسنده: سلیمه دارائی

■ ناشر: صالحیان

■ صفحه آرا: هاجر اسفندیاری

■ طراح جلد: سمیرا صفاری

■ سال و نوبت چاپ: ۱۳۹۹ - اول

■ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

■ مرکز پخش: ۰۹۱۸۳۷۷۵۳۳۴ - ۰۹۹۰۱۹۱۰۲۰۸

بهاء: ۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۴-۵۵۲-۱

آدرس: تهران. میدان انقلاب. ابتدای کارگر جنوبی. کوچه شهدای زاندارمیری. پلاک ۱۲۷

تلفن: ۰۹۱۹۰۸۱۰۱۴۲ - ۶۶۹۷۹۳۰۰

سایت انتشارات: www.pubsalehiyan.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
ادبیات چیست؟.....	۱۱
انواع ادبی.....	۱۳
انواع ادبی چیست؟.....	۱۴
ادبیات حماسی.....	۱۴
انواع حماسه.....	۱۵
۱- حماسه طبیعی.....	۱۵
۲- حماسه مصنوعی.....	۱۵
ادبیات غنایی.....	۱۷
ادبیات نمایشی یا دراماتیک.....	۱۹
ادبیات تعلیمی.....	۲۱
انواع ادبی در نثر فارسی.....	۲۳
انواع نثر.....	۲۴
مختصری در نثر و داستان و رمان.....	۲۷
تعریف کوتاه و مختصری از نثر داستان و رمان.....	۲۸
آثار منشور از لحاظ قالب.....	۲۹
نمونه ای از داستان کوتاه: (سگ ولگرد نوشته صدق هدایت).....	۳۲
سگ ولگرد.....	۳۲
کشتی رانی مگس.....	۴۲
قالبهای شعری.....	۴۷
بیت و مصرع.....	۴۸
قصیده.....	۴۹
آرایش قافیه در قصیده.....	۵۰
مطلع.....	۵۱
تغزل.....	۵۲

۵۲	تخلص
۵۳	تنه اصلی
۵۷	شریطه
۵۷	غزل
۵۸	آرایش قافیه در غزل
۶۰	مثنوی
۶۰	آرایش قافیه در مثنوی
۶۱	نمونه هایی از مثنوی
۶۲	قطعه
۶۳	آرایش قافیه در قطعه
۶۴	رباعی
۶۴	آرایش قافیه در رباعی
۶۵	دو بیتی
۶۵	آرایش قافیه در دو بیتی
۶۶	راه تشخیصی دوبیتی از رباعی
۶۷	چهار پاره
۶۸	آرایش قافیه در چهارپاره
۶۹	ترجیع بند
۷۰	آرایش قافیه در ترجیع بند
۷۲	ترکیب بند
۷۲	آرایش قافیه در ترکیب بند
۷۴	مسمط
۷۵	آرایش قافیه در مسمط
۷۶	مستزاد
۷۷	آرایش قافیه در مستزاد
۷۸	شعر نو
۷۸	آرایش قافیه در شعر نو

بیان.....	۸۳
تشبیه.....	۸۷
اقسام تشبیه.....	۸۸
تشبیه مفصل : وجه شبه ذکر می شود.....	۸۸
در تشبیه مرسل برخلاف تشبیه مؤکد ادات تشبیه ذکر می شود.....	۸۹
استعاره.....	۹۹
انواع استعاره.....	۱۰۱
استعاره مصرّحه یا مجاز استعاری.....	۱۰۱
استعاره کنیه یا کنایه پنهان.....	۱۰۱
اقسام استعاره مصرّحه.....	۱۰۲
استعاره به صورت اضافی (اضافه استعاری).....	۱۰۶
تشخیص اضافه استعاری و اقتضائ.....	۱۰۷
مجاز.....	۱۰۹
ذکر کل و اراده جزء.....	۱۱۱
ذکر جزء و اراده کل.....	۱۱۲
ذکر علت و اراده معلول.....	۱۱۲
ذکر معلول و اراده علت.....	۱۱۳
کنایه.....	۱۱۹
انواع کنایه.....	۱۲۱
چند کنایه.....	۱۲۲
بدیع.....	۱۲۵
بدیع لفظی.....	۱۲۸
۱-سجع.....	۱۲۸
اقسام سجع.....	۱۲۸
سجع متوازن.....	۱۳۰
ترصیع.....	۱۳۲

۱۳۳	تفاوت ترصیع و موازنه
۱۳۴	۲-جناس
۱۳۴	جناس تام
۱۳۵	جناس ناقص (محرف)
۱۳۶	جناس زاید
۱۳۷	جناس مرکب
۱۳۸	جناس مطرف
۱۳۸	مضاع (لاجن)
۱۳۹	جناس ط
۱۳۹	جناس لفظ
۱۴۰	جناس مکرر
۱۴۰	جناس اشتقاق
۱۴۱	جناس قلب
۱۴۱	اقسام قلب
۱۴۲	۳- ردالعجز علی الصدر
۱۴۴	۴- رد الصدر علی العجز
۱۴۴	۵- طرد یا عکس
۱۴۵	۶- تلمیع یا ملمع
۱۴۵	۷- واج آرایی (نغمه حروف)
۱۴۷	۸- تکرار
۱۴۷	تکرار واژه
۱۴۷	تکرار حرف
۱۴۸	تکرار هجا
۱۴۸	بدیع معنوی
۱۴۹	۱- مراعات نظیر (تناسب)
۱۴۹	۲- تلمیع
۱۵۱	۳- تضمین

۱۵۲	۴- تضاد (طباق).....
۱۵۴	۵- تناقض (پارادوکس).....
۱۵۵	اقسام تناقض.....
۱۵۵	تناقض در اسم.....
۱۵۵	تناقض در جمله.....
۱۵۶	تفاوت تضاد و تناقض.....
۱۵۶	۶- حس آمیزی.....
۱۵۷	تعریف حس آمیزی.....
۱۵۸	۷- ایهام.....
۱۵۹	تفاوت ایهام و کنایه.....
۱۵۹	۸- ایهام تناسب.....
۱۶۱	تفاوت ایهام با ایهام تناسب.....
۱۶۲	۹- لف و نشر.....
۱۶۳	لف و نشر مرتب.....
۱۶۳	لف و نشر مشوش.....
۱۶۴	۱۰- اغراق و مبالغه و غلو.....
۱۶۵	مبالغه.....
۱۶۵	دیگر نمونه های مبالغه.....
۱۶۶	اغراق.....
۱۶۷	غلو.....
۱۶۷	نمونه های دیگر غلو.....
۱۶۸	فرق اغراق و مبالغه با دروغ.....
۱۶۸	۱۱- حسن تعلیل.....
۱۷۰	۱۲- اسلوب معادله.....
۱۷۲	۱۳- براعت استهلال.....
۱۷۵	۱۴- استفهام انکاری.....
۱۷۶	۱۵- نماد و رمز.....

پیشگفتار

جوانان و دانش آموزان عزیز میهن مان به خاطر کم توجهی به ادبیات و مطالعه آثار ادبی و ناآشنایی با آرایه‌های ادبی، از درک و دریافت درست زیبایی‌ها و دل نوازی‌هایی که در سخنان بزرگان ماست، دور مانده‌اند. سخنان زیبایی که الفت و دوستی با آنان غم و رنج و دشمنی از دل می‌زداید و بذرشادی و محبت در دل می‌نشانند.

بر خود وظیفه می‌دانم تا ارزش این آثار بزرگ را به این فرزندان عزیز یاد آور شوم و به آنان یاری برسانم تا به درک بهتر از این آثار دست یابند و با آنها الفت جاودانه گیرند.

یکی از راه‌های دوستی و ارتباط با آثار بزرگ، شناخت و آشنایی با علوم و فنون بلاغت و زیبایی‌شناسی در زبان و ادبیات فارسی است. البته در این زمینه کتاب‌ها و آثار بسیار ارزشمند توسط بزرگان علم ادب، به ایران عزیز ما عرضه شده که قابل توجه و تأمل بسیار هستند.

بنده - نگارنده - بر اساس تجربه بیست و پنج ساله تدریس علوم معانی و بدیع و بیان در مدارس، متوجه شده‌ام که پایه‌های علمی دانش آموزان در این زمینه بسیار لرزان است و هم چنین کتابهای منتشر شده نیز بیشتر در سطح دانش بیان ادبیات می‌باشد، لذا بر آن شده‌ام تا مجموعه‌ای به زبان ساده و کوتاه و مختصر و در عین حال، روان و سرگشته کننده مفاهیم و اصول اولیه علوم و فنون زیبایی‌شناسی را در اختیار دانش آموزان عزیز قرار دهم. شاید که گاهی هر چند کوچک اما مناسب در پرورش این علم در ذهن عزیزان، برداشته باشم.

هدف این کتاب بیشتر آموزش آرایه‌های ادبی و صنایع بدیع لفظی و معنوی و بیان است. و مختصر نیز در مورد معانی و قالبای شعر و نثر و انواع ادبی، طبع آرایه‌های کنایه، هر چند دامنه‌ای این علوم چنان گسترده است که نمی‌توان همه آنها را در یک کتاب کم حجم بیان کرد. اما در این مجموعه سعی شده تا به طور موجز و مختصر به شرح و توضیح این مطالب بپردازیم.

امیدوارم که توانسته باشم حق مطلب را تا حدودی بیان کرده و از دوستان و بزرگان ادب به خاطر نارسایی‌های موجود طلب بخشش می‌نمایم. و باعث افتخار است که مرا با راهنمایی‌های خود مورد لطف قرار دهند.

پیروز و سر بلند باشید

دارایی